

SOCIOLOGIE PRÁVA

Zkušební okruhy pro ústní a písemnou zkoušku ve školním roce 2005/2006

1. Sociologie, sociologický přístup, sociologismus.
2. Vznik, vymezení a předmět sociologie práva, přínos pro právní vědu a právní praxi.
3. Hlavní představitelé sociologie práva I - Montesquieu, Comte, Marx, Engels.
4. Hlavní představitelé sociologie práva II - Durkheim.
5. Hlavní představitelé sociologie práva III– Weber: sociologie jako věda o sociálním jednání, typologie sociálního jednání, typy panství a jejich vymezení. Weberova sociologie práva.
6. Hlavní představitelé sociologie práva IV - Ehrlich, Podgórecki, Luhmann.
7. Česká sociologie práva - Masaryk, Chalupný, Bláha, Kubeš.
8. Vybrané směry I - teorie volného práva a zájmové jurisprudence.
9. Vybrané směry II - sociologická jurisprudence, americký právní realismus, behaviorální jurisprudence.
10. Sociologický přístup k právu, sociologické vymezení práva.
11. Obsahové modely práva, konceptualizace práva.
12. Právo jako prvek kultury, znaky kultury, klasifikace kultur, masová kultura.
13. Dominantní kultury, sociální subkultury (R. Girtler) a kontrakultury.
14. Sociokulturní systém a jeho změny, kulturní mezera, etnocentrismus a kulturní relativismus.
15. Enkulturační a socializace, akulturační, kulturní kapitál a kulturní deprivace.
16. Základní činitele enkulturační, šest Kohlbergových stádií právní socializace.
17. Sociální chování a sociální jednání, klasifikace sociálního chování, teorie her.
18. Sociální jednání a sociální hodnoty, pojem hodnot, jejich dynamika, hodnotové orientace.
19. Institucionalizace sociálního chování a jeho funkce.
20. Ritualizace sociálního chování, typy rituálů a jejich sociální funkce.
21. Normativní řád, sociální norma, její vymezení a znaky.
22. Sankce jako znak sociální normy, vymezení a druhy sankcí.
23. Systém sociálních norem, druhy sociálních norem, jejich zdroje a objekty.
24. Normativní očekávání a sociální role, sociální pozice a role, chování v sociální roli.
25. Právo a neprávní normativní systémy, právo a morální normy.
26. Právo a zvykové a náboženské normy.
27. Právní normy, jejich znaky a sociální funkce v dnešní společnosti
28. Sociální jednání a sociální instituce, jejich vymezení, základní prvky a sociální funkce.
29. Mertonovy nezamýšlené důsledky a Boudonovy zvrácené efekty sociálního jednání.
30. Pojem sociální deviace, klasifikace sociálních deviací a její prvky, normalita a deviace.
31. Teorie sociální deviace – biologické, psychologické a sociologické teorie, charakteristika dle základních sociologických paradigmat.
32. Sociologické teorie sociální deviace (Merton, Lemert, Becker, Sutherland).
33. Pojem sociální kontroly, moc jako předpoklad, prostředek i výsledek sociální kontroly.
34. Socializace - univerzální prostředek sociální kontroly, problém sociální kontroly a práva (Ross, Pound).
35. Koncepty sociální kontroly (sociální kontrola dle základních sociologických paradigmat, Berger, Cohen, některé současné tendence sociální kontroly).
36. Sociální kontrola a sociální typy osobnosti – popis a grafické znázornění.
37. Sociální anomie, měření anomie, anomie a česká společnost.
38. Možnosti a meze práva, spontánní a společenská organizace sociál. života, hranice práva.
39. Efektivnost práva - způsoby analýzy, efekty působení a předpoklady efektivnosti práva.
40. Právní vědomí, pojem a struktura. Diferenciace právního vědomí podle pohlaví, věku ap.

41. Znalost práva, její základní úrovně, stav znalosti práva ve společnosti a role znalosti práva.
42. Mínění o právu, jeho vymezení a hodnotící pohled na právo.
43. Postoje k právu - vymezení postoje a jeho model, právní postoje na postojové škále.
44. Právní komunikace, okruhy právních informací, jejich přenos, činitelé a efekty právní komunikace.
45. Právo - právní vědomí - právní chování. Akceptace právní úpravy, role právního vědomí.
46. Deskripce právního chování, jeho přínosy a příklady studií.
47. Analýza právního chování, základní motivační modely, motivy lidského chování a právo.
48. Funkce práva: pojem funkce, Durkheimovy a Mertonovy typy funkcí, pozitivní a negativní funkce práva.
49. Empirické sociální výzkumy – obecně, empirické sociální výzkumy v Anglii – sociálně hygienický směr.
50. Sociálně hygienický směr ve Francii.
51. Empirická sociologie v Evropě a v USA.
52. Vymezení sociologického výzkumu – pojem, základní typy.
53. Metody a procedury sociologického výzkumu (základní metody a 5 typů procedur používaných v sociologickém výzkumu).
54. Techniky sociologického výzkumu, jejich využití a rozdíly mezi nimi.
55. Problematika měření v sociologii (základní typy proměnných, znak, nezávisle a závisle proměnná, falešné korelace).
56. Čtyři fáze sociologického výzkumu (teoretické vymezení a praktická aplikace).
57. Sociometrie a sociotechnika (sociometrie - techniky a uplatnění, právo a sociotechnika, právní politika)
58. Biologické základy sociálního života, etologie a sociobiologie.
59. Pohlaví a sociální chování, rozdíly chování a vlastností, výzkumy mozku a stereotyp pohlaví, gender studies.
60. Věk a sociální chování, sociální věk, životní cyklus, sociální a kulturní kontext věku.
61. Etnicita a sociální chování, pojem etnicity a chápání etnických rozdílů, podoby rasismu.
62. Geneticky předávané vlastnosti a schopnosti a sociální chování, studie dvojčat a adopce, role vrozeného a získaného v chování.
63. Sociální a kulturní determinace sociálního chování, enkulturace a socializace, homo sociologicus, základní teze.
64. Společenské vztahy a právní vztahy, vymezení a dimenze společenských vztahů, určení chování ve společenských vztazích sociálně psychologickými a sociální momenty.
65. Sociální percepce ve společenských vztazích, její podmíněnost, základní mechanismy a chyby v percepci.
66. Sociální komunikace ve společenských vztazích, subjekty, znaky a schéma komunikace, metakomunikace, významy a smysl řečeného v komunikaci.
67. Sociální interakce ve společenských vztazích, formy interakce, sociální interakcionismus, interpretativní sociologie, definice sociální situace, Thomasův teorém.
68. Teorie sociální směny a její přínos, teorie sociálních sítí, kulturní, sociální a symbolický kapitál.
69. Základní paradigmaty sociologického myšlení (funkcionalismus, teorie konfliktu a interpretativní sociologie) – obecné vymezení, hlavní představitelé a školy.
70. Naturalistický a psychologický přístup k sociální realitě (mechanistický směr, biologicky orientované školy, geografický determinismus, psychologie davu, psychoanalýza, behaviorismus).
71. Sociální struktura a její základní dimenze, aktuální problémy.

72. Sociální stratifikace – koncepce Parsonse a Dahrendorfa, typy sociální mobility, prestiž povolání a prestiž právnického povolání.
73. Pojem státu u F. Hayeka a M. Webera, typy moderního státu (viz „Teorie sociálního státu“).
74. Vydělování státu ze společnosti od antiky po A. Smitha, pojem a znaky občanské společnosti (viz „Teorie sociálního státu“).
75. Základní funkce moderního demokratického státu a vymezení pojmu sociální stát (viz „Teorie sociálního státu“).
76. Sociologické poznání a zdravý rozum - H. Spencer a P. Berger (viz semináře a úvodní přednáška).
77. Bláhův pojem práva a individuálních a sociálních kořenů práva (viz seminář).
78. Právo a morálka (mravnost) u E. Chalupného, vztah práva a morálky (viz seminář).
79. Sociologický přístup v právní vědě u E. Ehrlicha, pojem živého práva (viz seminář).
80. Typy práva ve vztahu k sociální solidaritě u É. Durkheima, dělba práce, právo a sociální solidarita (viz seminář).
81. Sorokinova ideační a senzitivní právní soustava (viz seminář).
82. Příbáňovo chápání práva jako autopoietického systému a jeho historické utváření (viz seminář).
83. Podgóreckého sociální inženýrství a právní politika (viz seminář).

Povinné podklady pro přípravu ke zkoušce:

1. Přednášky a semináře.
2. Večeřa, M., Urbanová, M. Sociologie práva. Plzeň: A. Čeněk., 2006.
3. Večeřa, M., Urbanová, M. Sociologie práva v textech. Brno: MU, 1998.
4. Večeřa, M. Teorie sociálního státu. Brno: MU, 1995 (nebo Večeřa, M. Sociální stát. Praha: Slon, 2000).
5. Urbanová, M. Sociální kontrola a právo. Brno: MU, 1998.